

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“___” листопада 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

«Аналіз та прогнозування кон'юнктури ринку

(на прикладі ринку коньяку)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Мелконян Ліана Меліксетівна _____

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Сментина Наталія Валентинівна _____

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОН'ЮНКТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТОВАРНОГО РИНКУ	6
1.1. Сутність, завдання та основні етапи кон'юнктурних досліджень товарного ринку	6
1.2. Інформаційне забезпечення і методи кон'юнктурних досліджень товарного ринку	18
1.3. Особливості дослідження кон'юнктури ринку коньяку	24
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ КОНЬЯКУ В УКРАЇНІ	29
2.1. Особливості державного регулювання галузі виробництва коньяку в Україні.....	29
2.2. Оцінка кон'юнктури ринку коньяку.....	35
2.3. Аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку коньяку.....	44
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОНЬЯКУ В УКРАЇНІ	53
3.1. Проблеми сучасного розвитку ринку коньяку в Україні.....	53
3.2. Перспективні напрями розвитку ринку коньяку України.....	60
3.3. Прогнозні тенденції на ринку коньяку в Україні.....	65
ВИСНОВКИ	77
Список використаних джерел	80
Додатки	87

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективна ринкова діяльність неможлива без комплексного, всебічного аналізу поточного стану ринку і прогнозування динаміки подальших змін його кон'юнктури. Кон'юнктура ринку характеризується визначеними у часі та просторі певними співвідношеннями попиту і пропозиції, що формуються як сукупність товарно-грошових пропозицій під впливом конкретної комбінації діючих факторів. Головна мета вивчення кон'юнктури ринку – визначити характер і ступінь його збалансованості, одержати об'єктивну інформацію про реальну ситуацію на ринку. Важливим елементом кон'юнктурного аналізу є аналіз тенденцій розвитку ринкової кон'юнктури.

Кон'юнктурний аналіз дає узагальнюючу оцінку тенденції розвитку ринку. Ринок кон'яку є одним із тих ринків, які найбільшою мірою постраждали від економічної кризи. Найголовнішим напрямком дослідження ринку кон'яку є вивчення та прогнозування його кон'юнктури. Вона відображається у визначеному співвідношенні попиту, пропозиції, динаміки цін, товарних запасів тощо. Проведення аналізу кон'юнктури ринку кон'яку є важливим завданням, результат якого має дієвий вплив як на макро-, так і на мікрорівні, адже інформація про стан ринку, про конкретну ситуацію, яка склалася на ньому в даний момент часу, а також аналіз, оцінка, передбачення та прогнозування подальшого розвитку подій на ринку дозволять компаніям-виробникам правильно розпоряджатися своїми ресурсами, знизити ризики під час проектування управлінських рішень (вихід на нові ринки, пошук нових можливостей, обґрунтування диверсифікації бізнесу тощо).

Вагомий внесок у дослідження проблематики кон'юнктурного аналізу ринку кон'ячної продукції в Україні зробили такі науковці, як: М. Дикаленко, Е. Московчук, Ю.Сергєєва, Н. Шквиря. Проблеми розвитку ринку кон'яку аналізували у своїх роботах такі науковці: А. Агєєва, А.Брєвнов. Проте, товаровиробники постійно повинні слідкувати за ситуацією на ринку для

формування стратегії своєї поведінки на ринку, що зумовлює актуальність та визначає мету дослідження.

Мета дослідження – дослідити теоретичні, методологічні та практичні аспекти кон'юнктурних досліджень товарного ринку.

Завдання дослідження:

1) розглянути сутність, завдання та основні етапи кон'юнктурних досліджень товарного ринку;

2) визначити роль інформаційного забезпечення у проведенні кон'юнктурних досліджень товарного ринку та описати методи проведення дослідження;

3) виявити особливості дослідження кон'юнктури ринку коньяку;

4) дослідити особливості державного регулювання галузі виробництва коньяку в Україні;

5) оцінити кон'юнктуру ринку коньяку в Україні;

6) провести аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку коньяку;

7) охарактеризувати проблеми сучасного розвитку ринку коньяку в Україні;

8) виявити перспективні напрями розвитку ринку коньяку України;

9) визначити прогностичні тенденції на ринку коньяку в Україні.

Об'єкт дослідження – процес дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку коньяку в Україні.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні аспекти кон'юнктурних спостережень.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися різні методи. Методи теоретичного узагальнення (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних та організаційних аспектів проблеми. Методи зведення, групування та узагальнення, економіко-статистичні методи – для аналізу аналітичної інформації, прогнозування показників та відображення тенденцій на ринку. Обробка даних здійснювалася з використанням пакету EXCEL для Windows. При написанні кваліфікаційної роботи магістра були використані програми, як Microsoft Excel та Microsoft.

Інформаційна база дослідження – нормативно-законодавчі матеріали з питань регулювання ринку, інші нормативно-правові акти України, монографічні, періодичні видання українських та закордонних авторів, аналітичні записки, наукові статті, офіційні дані державних статистичних органів, інші аналітичні матеріали, отримані в мережі Інтернет.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра підготовлена стаття на тему «Основні тенденції на ринку коньяку в Україні», яка опублікована у виданні «Науковий студентський вісник» факультету економіки та управління підприємництвом.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дослідження вирішено актуальне завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних та прикладних аспектів функціонування та розвитку ринку коньяку в Україні. Отримані результати дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Розглянуто сутність, завдання та основні етапи кон'юнктурних досліджень ринку коньяку в Україні. Кон'юнктура – це система умов, яка характеризує поточний рівень попиту та пропозиції на ринку, рівень цін, обсягів виробництва й споживання. Метою кон'юнктурного дослідження може бути: визначення місткості ринку, динаміки і рівня ціни товару, обсягів реалізації товару, експорту або імпорту та інше. Основними завданнями кон'юнктурного аналізу товарного ринку є: збір і обробка кон'юнктурної інформації; інтегральні й диференціальні оцінки стану ринку, типологія ринкової ситуації; характеристика масштабу (обсягу) ринку; виявлення, аналіз і прогнозування тенденцій розвитку ринку і його динамічної стабільності; оцінка й аналіз коливань, сезонності й циклічності розвитку ринку; оцінка й аналіз регіональних розходжень ринку; оцінка й аналіз ділової активності; оцінка комерційного (ринкового) ризику; характеристика ступеня монополізації й інтенсивності конкуренції.

2. Визначено роль інформаційного забезпечення у проведенні кон'юнктурних досліджень та описано найбільш поширені методи. Якість дослідження і прогнозування економічної кон'юнктури залежить від повноти й вірогідності інформації, тому інформаційне забезпечення має важливе значення для кон'юнктурних досліджень. Основними методами кон'юнктурних досліджень є: збір і обробка кон'юнктурної інформації; характеристика масштабу ринку; виявлення, аналіз і прогнозування тенденцій розвитку ринку і його динамічної стабільності; оцінка й аналіз ділової активності; оцінка комерційного ризику; характеристика ступеня монополізації й інтенсивності конкуренції.

3. Виявлено особливості дослідження кон'юнктури ринку коньяку в Україні, що дозволило визначити найважливіші показники для аналізу, такі як обсяг

виробництва, ємність ринку, середня ціна виробників, розмір акцизного податку на коньячний спирт, розмір мінімальних відпускних цін на коньяк, експорт та імпорту товару, зовнішньоторговельний баланс, частка вітчизняної та імпортової продукції на ринку.

4. Досліджено особливості державного регулювання галузі виробництва коньяку в Україні, що дозволило з'ясувати мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни на ординарні коньяки, розмір акцизного податку на коньячний спирт, який у 2019 році складає 126,96 грн. Також за результатами дослідження описані положення нормативно-законодавчих актів, що регулюють коньячну галузь, серед них: Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального», Закон України «Про виноград та виноградне вино», угода «Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», «Правила виробництва коньяків України».

5. Оцінено кон'юнктуру ринку коньяку в Україні. Обсяги виробництва коньяку в Україні у 2018 році склали 2,27 млн. дал, що є нижче за показники минулих років; розраховано ємність ринку коньяку та встановлено, що у 2018 році місткість ринку знизилась на 5,25% порівняно з минулим роком; середні ціни виробників збільшуються з кожним роком, оскільки збільшуються розмір акцизного податку та розмір мінімальних відпускних цін на коньяк.

6. Проведено аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку коньяку. Експорт коньяку в Україні складає 2,473 т і є найнижчим показником за останні 5 років. Найбільша частка експорту коньяку припадає на Литву, Казахстан, Ізраїль, Азербайджан, Китай, Кіпр, Грузію та інші. Імпорт коньяку має найбільший результат за останні 5 років і складає 26,308 т. Головними країнами-постачальниками коньяку в Україні є Грузія, Молдова, Вірменія, Кіпр та Франція.

7. Охарактеризовано проблеми сучасного розвитку ринку коньяку в Україні. Головними серед них є: зниження обсягів виробництва винограду та площі насаджень, ребрендинг «коньяку України», зниження частки вітчизняної сировини

для виробництва коньяків, низька платоспроможність населення, анексія Криму, девальвація національної валюти, тіньовий ринок і фальсифікація коньяку.

8. Виявлено перспективні напрями розвитку ринку коньяку в Україні. Зроблено акцент на необхідності проведення щорічної закладки нових виноградників; упровадження в практичну діяльність господарств стандартів та вимог згідно з регламентами ЄС для підвищення якості коньячної продукції; максимізації обсягів експорту коньячної продукції; зниження використання імпоротної сировини; заборони ввезення в Україну коньячних спиртів, які не відповідають вітчизняній нормативній і технологічній документації за органолептичними або фізико-хімічними показниками.

9. Використовуючи засоби прогнозування, визначені тенденції зміни основних кон'юктуроутворюючих показників та їх прогнозні значення. Так, обсяг виробництва коньяку демонструє негативну тенденцію на наступні 2 роки. Ємність ринку також має негативну тенденцію. За методом згладжування за експонентою варто очікувати, що у 2020 р. місткість ринку складатиме 2,32 млн.дал, а у 2021 р. – 2,38 млн.дал; за методом прогнозування на базі минулого періоду варто очікувати, що у 2020 р. ємність складатиме 2,08 млн.дал, а у 2021 р. – 1,98 млн.дал. Лінійна лінія тренду указує на збільшення середніх цін виробників і розміру акцизного податку на наступні два роки з рівнем апроксимації 80% та 94% відповідно. За методом стандартного розподілу ймовірностей спрогнозовано експорт коньяку на наступний рік. Він складатиме $3,12 \pm 1,44$ т. За допомогою поліноміальної лінії тренду спрогнозовано обсяг імпорту коньяку, який має тенденцію до збільшення і торговельне сальдо, дисбаланс якого збільшуватиметься у найближчі 2 роки. Коефіцієнти апроксимації складають 90% і 85% відповідно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кон'юнктурні дослідження, його етапи. URL: https://studopedia.com.ua/1_383564_konyunkturni-doslidzhennya-yogo-etapi.html
2. Щербак В.В. Методологія дослідження кон'юнктури товарного ринку. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Випуск 2 (02). С. 30-35. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/2_02_uk/8.pdf
3. Борисов А.Б. Большой энциклопедический словарь. М.: Книжный мир. 2006. 896 с.
4. Репке В. Конъюнктура. / Под ред. А.Л.Вайнштейна. М.: Финанс.изд. 1927. 171 с.
5. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры. Избранные сочинения / Ред. колл. Л.И.Абалкин и др. – М.: Экономика, 1993. – 526 с.
6. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів та послуг в Україні: монографія / Під науковим керівництвом д.е.н., професора Ковальова А.І./ Одеса: Атлант, 2010. 266с.,
7. Оболенцева Л.В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник / Л.В. Оболенцева; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 249 с.
8. Дослідження кон'юнктури ринку. URL: https://studopedia.su/12_4525_poslidovnist-doslidzhennya-konyukturi-rinku.html
9. Товарний ринок. URL: <http://ukr.vipreshebnik.ru/birzhova-diyalnist/2430-tovarnij-rinok.html>
10. Кон'юнктура товарного ринку. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1070&T=02&lng=1&st=0
11. Жуков Е.Ф. Оцінка кон'юнктури ринку. URL: <http://epi.cc.ua/otsenka-konyuunkturyi-ryinka-21956.html>
12. Серова І. А. Мирна Т. С. Дослідження і прогнозування економічної кон'юнктури. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua.pdf>

13. Іванова Л. О. Кон'юнктура ринків. URL: http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11839/1/KR_posibnyk.pdf
14. Маркетингові дослідження. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0709&T=07&lng=1&st=0
15. Традиційні методи економічного аналізу. URL: <https://pidruchniki.com>
16. Рудень В.В., Гутор Т.Г. Методика проведення та оцінки результатів експертних оцінок. Український медичний часопис. 2011. 2 (82) – III/IV. С. 31-34. URL: <https://www.umj.com.ua/article/9571/metodika-provedennya-ta-ocinki-rezultativ-ekspertnix-ocinok>
17. Метод відносних і середніх величин. URL: <https://studopedia.org/3-163559.html>
18. Використання статистичних методів в економічному аналізі. URL: https://studopedia.com.ua/1_16026_vikoristannya-statistichnih-metodiv-v-ekonomichnomu-analizi.html
19. Регресійний аналіз. URL: https://pidruchniki.com/17280924/ekonomika/regresiynyi_analiz
20. Показники обсягу виробництва. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Показники_обсягу_виробництва
21. Ємність ринку. URL: www.allbest.ua
22. Методи розрахунку ємності ринку. URL: https://stud.com.ua/19442/marketing/metodi_rozrahunku_yemnosti_rinku-
23. Місткість ринку та його прогнозування. URL: https://studme.com.ua/12461220/marketing/emkost_rynka_ego_prognozirovanie.htm
24. Про затвердження Методики розрахунку середніх цін виробників промислової продукції за основними видами харчових продуктів, напоїв: Наказ Держкомстату України №370 від 09.10.2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0370202-09>
25. Індекс цін виробників. *Wikipedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_цін_виробників

26. Міжнародна торгівля. Зовнішньоторговельна політика держави. Торговельний баланс країни. URL: <https://studopedia.com.ua>
27. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального : Закон України № 46 від 1995 у редакції від 06.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
28. Про затвердження Правил виробництва коньяків України: Наказ Мінагрополітики та продовольства України №702 від 27.12.17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-18>
29. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода № 1678-VII від 16.09.2014 у редакції від 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page?text=XXII
30. В уряді затвердили правила виробництва коньяку, що порушують Угоду про асоціацію з ЄС. Європейська правда. *Міжнародна безпека та євроінтеграція* *України.*
URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/08/20/7085819/>
31. Про виноград та виноградне вино: Закон України №31 від 2005 у редакції від 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-15>
32. Державна фіскальна служба України. Акцизний податок. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-vi--aktsizniy-podatok-/>
33. Про встановлення розміру мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв: Постанова Кабінету Міністрів України №957 від 30.10.2008 у редакції від 02.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2008-п>
34. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів: Закон України №7 від 06.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19>
35. Аналіз ринку коньяку України 2018 р. *Pro-consulting: аналітика ринків, фінансовий консалтинг.* URL: <https://pro-consulting.ua>

36. «Фаворити Успіху». *Favor*. URL: <https://www.favor.com.ua/ru/>
37. Економічна характеристика кон'юнктури ринку: конспект лекцій. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8505/1/.pdf>
38. Обсяги виробництва коньяку в Україні. *Офіційний сайт державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.09.19)
39. Аналіз ринку коньяку України 2019 р. *Pro-consulting: аналітика ринків, фінансовий консалтинг*. URL: <https://pro-consulting.ua>
40. Визначення місткості ринку. *Westudents: підручники для студентів*. URL: <https://m.pidruchniki.com>.
41. Методи розрахунку ємності ринку. *Підручники для студентів онлайн*. URL: <https://stud.com.ua>
42. Середні ціни виробників коньяку в Україні. *Офіційний сайт державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.09.19)
43. Мінімальні ціни на алкоголь. *iFactor*. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/october/issue-79/article-39700.html>
44. Казимирик Р.Р. Експортно-імпорتنний потенціал України: пріоритети та митні аспекти. *Дипломна робота*. 2013. 114 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1104/1/Казимирик%20Роман%20Романович.pdf>
45. Геєць В.М. Семиноженко В.П., Кваснюк Б.Є. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3 т. К.: Фенікс, 2007. Т3: Конкурентоспроможність української економіки. С.126-127.
46. Експортний потенціал України і можливості його реалізації на світовому ринку. *Westudents: підручники для студентів*. URL: <https://m.pidruchniki.com>.
47. Дослідження ринку імпортованих алкогольних напоїв в Україні (віскі та бренді) в Україні. 2018 рік. *Pro-consulting: аналітика ринків, фінансовий консалтинг*. URL: <https://pro-consulting.ua>

48. Trade Map. *Trade statistics for international business development*. URL: <https://www.trademap.org>
49. Зовнішньоторговельний баланс країни. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: <https://pidruchniki.com>
50. Визначення зовнішньоторговельного балансу країни. *Моя освіта*. URL: <http://moyaosvita.com.ua/finansu/zovnishnotorgovelnij-balans-kraïni/>
51. Кравчук А.О., Казанджі А.В. Проблеми та пріоритетні напрями розвитку виноградарсько-виноробної галузі України. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/2_2019/9.pdf
52. Площі, валові збори та урожайність винограду. *Офіційний сайт державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.11.19)
53. Андрощук Г. Ребрендинг «коньяку України»: процес пішов/ Г. Андрощук. *Юридична газета*.- 2019. URL: <http://yurgazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/rebranding-konyaku-ukrayini-proces-pishov.html>
54. Нова назва українського коньяку: що про це думають вітчизняні виробники. *Таврійські весті*. URL: <https://tavriya.ks.ua/index.php?newsid=9371>
55. Попит: сутність, види, детермінанти, особливості. Основи економічної теорії. URL: <https://library.if.ua/book/61/4338.html>
56. Встановлення ціни на новий товар. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/1151051339775/marketing/vstanovlennya_tsini_noviy_tovar
57. Поліщук Я. Ставка як елемент правового механізму акцизного податку. *Фінансове право*, 2017. URL: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2017/12/45.pdf>
58. Василик О. Удосконалення технології коньячних спиртів на апаратах періодичної дії/ О. Василик. 2004 р. – 20 с
59. Девальвація. *Wikipedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Девальвація>

60. Девальвація гривні б'є по аграріях і виробниках коньяку – НАБУ. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/323801/devalvatsiya-gryvni-bye-po-agrariyah-i-vyrobnykah-konyaku-nabu>
61. Ринок коньяку в Україні скоротився на 46% - аналітики. *Українські національні новини, інформаційне агенство*. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1665836-rinok-konyaku-v-ukrayini-skorotivsya-na-46-analitiki>
62. Субочев О., Киян Є. Ринок алкогольної продукції. *Рейтинг, бізнес в офіційних цифрах*. URL: <https://rating.zone/rynok-alkoholnoi-produktsii/>
63. Фальсифікація вин, вермутів, коньяків України та брендів. URL: https://protocol.ua/ua/pro_vinograd_ta_vinogradne_vino_stattya_12/
64. Яблонська Н.В., Крупіна С.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств виноробної галузі України. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/26.pdf
65. Павлова О.С. Актуальні проблеми розвитку виноградарства та виноробства. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19488/08>
66. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України №38 від 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>
67. Громадська спілка «Асоціація садівників, виноградарів та виноробів України». *Укрсадвинпром*. URL: <https://www.ukrsadvinprom.com>
68. Проблеми та перспективи розвитку коньячної галузі в Україні. *Аграрний тиждень. Україна*. URL: <https://a7d.com.ua/agropoltika/1495-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-konyachnoyi.html>
69. Річна звітність емітента. Stock Market. URL: https://stockmarket.gov.ua/cabinet/xml/show/corp_upr/8933
70. Лінія тренду. Studopedia. URL: https://studopedia.com.ua/1_122855_liniya-trendu.html
71. Прогнозування товарного ринку. Методи прогнозування збуту. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/17190512/marketing/prognoz_to-varnogo_rinku_metodi_prognozuvannya_zbutu

72. Основні методи прогнозування: класифікація прогнозів. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/16400221/menedzhment/osnovni_metodi_prognozuvannya_klasifikatsiya_prognoziv
73. Типи ліній тренду. URL: <http://www.itstan.ru/excel/tipy-linij-trenda.html>
74. Прогнозування ринку збуту. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/1245010541720/marketing/prognozuvannya_rozvitku_rinku
75. Дослідження ринку коньяку України 2018 р. URL: <https://proconsulting.ua/ua/issledovanie-rynka/obzor-rynka-konyaka-ukrainy-2018-god>
76. Прогнозування розвитку ринку. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/1245010541720/marketing/prognozuvannya_rozvitku_rinku
77. Значення міжнародної торгівлі. *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidruchniki.com/16011013/politekonomiya/znachennya_mizhnarodnoyi_torgivli